

Ocenjevati narek v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju ali ne?

Pisanje nareka je zares kompleksen proces. Zlasti za pisce začetnike je zelo miselno naporno informacije iz slušne podobe pretvoriti v vidno. Avtomatsko prevajanje iz slišane v vidno ne zadostuje. Hkrati poteka več procesov:

1. V procesu narekovanja otrok pomni besedilo s svojim notranjim govorom, torej slušne vtise predeluje z lastnim načinom izgovora (tiho izgovarja besedo, ki jo mora zapisati).
2. Otrok mora imeti razvit t. i. fonemski sluh, ki mu omogoča slušno (glasovno) razčlenjevanje (in sintezo) ter razlikovanje slišno podobnih glasov.
3. Hkrati mora vsakemu glasu prirediti črko, si v spomin priklicati njeno obliko (najprej samo ene črke, nato še vse ostale črke v sklopu besede) in to obliko prenesti na gibe roke – ob upoštevanju pravopisnih pravil. Za kaj takšnega je potrebna hitra povezava med sluhom in vidom.
4. Obvladati mora tudi širšo prostorsko orientacijo na pisni podlagi (pri začetnikih ta še ni dovolj razvita in otroci pozabljajo položaj črk v prostoru).
5. Pomembna je tudi hitrost zapisovanja – počasno pisanje namreč povzroča spuščanje črk in nepravilne povezave med njimi.

Narek torej ni priporočljiv način preverjanja in ocenjevanja, ker na rezultat vpliva toliko dejavnikov, da lahko dvomimo o njegovi objektivnosti (poleg zgoraj

Vrste besedil za pisanje:

- vezana besedila (npr. narek, prepis, nadaljevanje prebranega besedila, pripoved ob neurejenem nizu slik);
- besedila o sebi, o svojem okolju, o tem, kar so doživeli, videli ali slišali;
- besedila tiste vrste, ki so jo pred tem že prebrali, tj.:
  - navadni ali elektronski dopis (npr. pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo) za prijatelja oz. prijateljico, sorodnika oz. sorodnico;
  - opisi (npr. opis osebe in njenega delovnika, živali, predmeta, prostora, zgradbe, poti).

Učenci in učenske naj pravopisna pravila vadijo in utrjujejo na razne načine, npr. s pisanjem po nareku, prepisovanjem pravopisno pravilnih besed, popravljanjem pravopisno napačnih besed in povedi, pisanjem besedil ... Pravopisnih vaj ni nikoli preveč – seveda pod pogojem, da so za učence in učenske zanimive, pri pouku pa pregledane in komentirane. **Učitelj oz. učiteljica naj pravopisne zmožnosti ne preverja in ocenjuje s pisanjem po nareku, ker leto zajema vrsto drugih zmožnosti, ki niso povezane s pravopisom, močno pa vplivajo na uspešnost učencev in učenek (te zmožnosti so npr. zbrano in razčlenjujoče poslušanje, poslušanje z razumevanjem, pomnjenje, hitrost, čitljivost in tehnika pisanja). Pravopisna zmožnost se najustrezneje razvija in vrednoti (ocenjuje) ob pisanju besedil, in to v deležu, kot ga za to zmožnost določa učni načrt;**

Slika 1: Izsek iz Učnega načrta za slovenščino (2018, 13, 67)

omenjenih tudi vpliv pozornosti, zmožnosti poslušanja, zahtevnosti besedišča, dolžina besed/povedi ...).

Ključno vprašanje, ki si ga je treba postaviti, je: kaj preverja narek? Kako določite, na katerem področju je treba pomagati učencu, če besedila po nareku ne zapiše pravilno? Kaj pri tem spremljate? Kaj vam ta informacija pove o učencu?

Iz ciljev učnega načrta je razvidno (slika 1), da narek pišemo za vajo, preko katere diagnosticiramo, spremljamo učenčev napredek (obenem pa morebitne napake, vrzeli) in tako s povratno informacijo ter s prilagoditvijo dejavnosti posameznemu učencu usmerjamo nadaljnje učenje. Glavni cilj obvladovanja pisanja je pisanje v funkciji in s tem izkazovanje obvladovanja osnovnih pravopisnih pravil, ki jih določa učni načrt. Učenec naj med pisanjem besedila

o sebi, opisa ali vabila dokazuje, kako obvladuje veliko začetnico, ločila ipd. Poleg tega pa učenčovo pravopisno zmožnost spremljamo in razvijamo še z različnimi vajami popravljanja napak v lastnem besedilu ali besedilu vrstnika, učenec lahko sestavi besedilo, ga nato narekuje sošolcu in ob prvotno dogovorjenih kriterijih uspešnosti lahko drug drugemu popravljata napake, si podajata povratno informacijo. Tako bo učenje intenzivno in tudi pravopisna zmožnost se bo ob učiteljevi povratni informaciji razvijala in trajno izboljševala.

Odgovor zapisali:

dr. Nataša Potočnik,
dr. Leonida Novak